

EMPERYALİST ÜLKE SENDİKALARININ AZGELİŞMİŞ ÜLKELERE İLGİSİ

Aydınlık Dergisi, 19 Şubat 2006

Yıldırım Koç

Bazı kişiler, emperyalist ülkelerin sendikalarının az gelişmiş ülke işçileriyle ve sendikalarıyla ilgilenmelerini “enternasyonalizm” zannediyor. Emperyalist ülkelerin sendikalarının az gelişmiş ülkelerle ilgilenmelerinde belirleyici dürtüler farklıdır ve zaman içinde değişmiştir.

20. yüzyılın başlarında sömürge sahibi devletlerin sendikalarının sömürgelerdeki işçilerle ilgilenmeye başladıkları ve bazı durumlarda sendikalaşmayı destekledikleri görülmektedir. Sömürgeci devletlerin resmi kurumlarıyla işbirliği içinde gerçekleştirilen bu ilişkide amaç, bağımsızlık mücadelesinde etkili bir rol oynayabilecek genç işçi sınıflarının denetim altına alınmasıydı. 1917 yılında Rus Devrimi olmuştu ve Avrupa işçi sınıflarından umudu kesen komünistler, 1920 yılının ikinci yarısından itibaren umutlarını sömürge ve yarı-sömürge halkların emperyalizme karşı direnişine bağlamışlardı. Sömürgelerin bağımsızlık kazanması ve özellikle de komünistlerin etkisi altına girmesi, emperyalist sömürüye büyük darbe indirecekti. Emperyalist sömürü sisteminin bir bütün olarak tehdit edilmesi ise emperyalist ülke işçi sınıflarına da zarar verecekti. Bu ilişkide emperyalist ülkelerin sendikaları, devletlerine uşaklık yaparak sömürü sisteminin devamına katkıda bulundular ve karşılığında çeşitli tavizler elde ettiler. Bu çalışmaların “enternasyonalist dayanışma” biçiminde sunulması temel bir hatadır.

İkinci Dünya Savaşı’nda sonra sömürgelerin bağımsızlıklarını kazanma süreci hızlandı ve aynı zamanda Soğuk Savaş başladı. Avrupa’nın emperyalist ülkelerinin az gelişmiş ülkelerle ilişkileri bu dönemde hızla gelişti. Bu ilişkinin temel dürtüsü de, dünya ölçeğindeki kapitalizm – sosyalizm kavgasında az gelişmiş ülkelerin kapitalist dünyada yer almasını sağlamaktı. Özellikle 1954 yılından itibaren Sovyetler Birliği’nin küresel bir güç olma çabaları yoğunlaşınca, emperyalist ülkelerin az gelişmiş ülkelere gösterdiği ilgi daha da arttı. Emperyalist sistem bir bütün olarak tehdit altındaydı ve bu durum emperyalist ülke işçi sınıflarına da zarar verecekti. Bu süreçte, emperyalist ülkelerin işçi sınıfları ve sendikaları, emperyalist sömürünün sürmesine katkıda bulundu, sermayedarlarına ve devletlerine hizmetkarlık yaptı ve bunun karşılığında bazı tavizler elde etti. Soğuk Savaş döneminde işçi sınıflarının ve sendikalarının sermayedarlarla ve devletlerle işbirliğini yoğunlaştırmasının ürünü olan bu ilişkiyi “enternasyonalist dayanışma” kabul etmek temel bir hatadır.

1950’lerde çokuluslu şirketlerin faaliyetinin yoğunlaşmasıyla birlikte emperyalist ülke sendikaları, bu sürecin iş olanaklarını ve koşullarını olumsuz etkileyebileceğini sezdiler; ancak bu dönemde işsizlik çok düşük düzeylerde olduğundan, bu konudaki girişimler önemli olmadı. Ancak, 1970’li yıllardan itibaren hem emperyalist ülkelerde işsizlik arttı, hem de artık ulusötesi bir nitelik kazanan büyük tekeller, üretimlerini, istihdamlarını ve kar gerçekleştirmelerini az gelişmiş ülkelere kaydırmaya başladı. Bu süreç, emperyalist ülke işçi sınıflarını iki açıdan olumsuz biçimde etkiledi. Ulusötesi şirketlerin yeni politikaları emperyalist ülke devletlerinin gelir kaynaklarını azalttı; sistem (kapitalizm, sosyal refah devleti, sosyal güvenlik programları) sorunlar yaşamaya başladı. Diğer taraftan, iş olanaklarının başka ülkelere aktarılması işçilere doğrudan zarar verdi. Bu koşullarda, emperyalist ülke işçi sınıfları ve sendikaları, ulusötesi şirketlerin politikalarına karşı kendi devletleriyle daha yakın bir işbirliğine girdiler ve devlet kaynaklarını kullanarak az gelişmiş ülkelerdeki sendikalarla olan ilişkilerini geliştirmeye başladılar. Ancak bu ilişki, ortak eylemlilik, örgütlenme çalışmalarına önemli katkılar, az gelişmiş ülkelerin ve işçi sınıflarının sorunlarının sorumlusu emperyalizme karşı bir ortak mücadele biçiminde gelişmedi. Emperyalist ülke sendikaları, tüm çabalarını ulusötesi şirketleri çok incitmeden yeniden emperyalist ülkelerde yatırıma ikna etmede yoğunlaştırdılar. Emperyalist ülke sendikalarının bugün az gelişmiş ülke sendikalarıyla ilişkilerinde temel hedef budur. Bu nedenle, bu ilişki de “enternasyonalist dayanışma” olarak nitelendirilemez; çağdaş misyonerliktir.